

Вакалюк І. В.,
кандидат філологічних наук,
викладач кафедри мовознавства
Івано-Франківського національного медичного університету

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЄСЛІВ ІЗ СЕМАНТИКОЮ НАДМІРНОСТІ ДІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

Анотація. У статті здійснено аналіз дієслів із семантикою надмірності дії в сучасній українській літературній мові. Дослідження проведено на основі суцільної вибірки синтаксичних конструкцій із дієслівними грамами надмірної інтенсивності дії із творів художньої літератури XIX–XXI століття.

У роботі застосовано новий підхід до вивчення дієслівної кількості та засобів її вираження. Запропоновано модель інтерпретації реалізованих в українській літературній мові квантитативних значень, побудованих на співвідношеннях загального кількісного значення (поняттєвої основи лінгвістичної кількості) і категорії інтервалу; оскільки інтервал є базовим рівнем категорії темпоральності, то кількісна ознака дії має темпоральну основу, а дієслівна квантитативність постає як кількісна характеристика дії. Концепція категорії інтервалу дає змогу проникнути в природу та значення дієслова, зокрема його квантитативного складника.

Виокремлено семантико-граматичну групу дієслів із семантикою надмірності дії та обґрунтовано класифікаційні межі цієї категорії. Визначено інваріантну ознаку семантико-граматичної групи дієслів із надмірною інтенсивністю дії. Охарактеризовано функціонально-семантичні особливості дієслівних грамам із семантикою надмірності дії за семантико-граматичними типами. Встановлено та описано підгрупи на позначення надмірного ступеня вияву інтенсивності дії.

Розглянуто використання префіксації для реалізації значень інтенсивності (нечленованої кількості) дії. Здійснено аналіз префіксальних морфем як засобів вираження надмірної інтенсивності дії. Виявлено їхні особливості та продуктивність використання. Наведено результати семантичного та структурного аналізу досліджуваних одиниць.

Виявлено, що інтенсивність може бути закладена іманентно у значенні дієслова, а також виражатися за допомогою префіксів та підсилюватися експліцитними маркерами обставинного типу. Важливе місце у формуванні кола значень інтенсивності дії належить також контексту.

Ключові слова: дієслово, інтенсивність дії, надмірність дії, інтервал, архісема, семантико-граматичний тип, засіб.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку функційно-категорійної граматики значну увагу вчених привертає складна різноаспектна природа дієслова, зокрема особливості типів інтервальних значень дієслова в сукупності його семантичних та функційних ознак.

Окремим аспектам семантики та граматичної природи дієслова присвячені дослідження В. Барчука, О. Бондарка, І. Вихо-

ванця, К. Городенської, С. Соколової, З. Вендлера, Б. Комрі та інших.

Незважаючи на низку праць, присвячених питанням дієслівної інтенсивності, все-таки спостерігаємо фрагментарність в опрацюванні граматичного рівня. Оскільки семантика інтенсивності контамінує з іншими значеннями інтервалу, зокрема кратністю, відповідно значення інтенсивності виступає як ситуативно зумовлене, орієнтоване на ускладнення базової ітеративної, тобто кратної, семантики дієслова. Функціонально-семантично значення інтенсивності дії зорієнтоване на предикатний (синтаксичний) рівень.

Аналіз досліджень. В україністиці категорії інтенсивності присвячені праці В. Барчука, І. Вихованця, К. Городенської, А. Загнітка, С. Соколової та інших. На матеріалі російської мови О. Бондарко трактує інтенсивність як мовну категорію в системі поняття аспектуальності і конкретних виявів семантики способів (родів) дієслівної дії [1, с. 40–45]. С. Родіонова характеризує інтенсивність як семантичну категорію [2, с. 159–160].

Окремі науковці категорію інтенсивності розглядають у взаємозв'язку із суміжними категоріями (градуальністю, експресивністю, оцінкою). Дисертаційне дослідження Л. Марчук присвячене префіксації як словотвірному засобу створення градації [3]. Ю. Ткаченко – дієслівній вербалізації градуальної семантики [4]. Дієслівні предикати як реалізатори значення кількості, які розглядаються в тісному зв'язку з логіко-поняттєвими категоріями кратності та інтенсивності та знаходять своє вираження в системі дієслівних значень, досліджує Т. Сидоренко [5]. Як окрему функціонально-семантичну категорію дії розглядає інтенсивність О. Попенко [6].

Мета статті – схарактеризувати семантику дієслів із надмірною інтенсивністю дії.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі в україністиці прийнятним є підхід, згідно з яким дієслівну кількість (і членовану, і нечленовану) трактують через вид, однак вважаємо, що статичне результативне значення доконаного виду безпосереднього впливу на реалізацію дієслівної квантитативності не виявляє. Так, мовні засоби нерідко є й виразниками інтенсивності (*горювати* – *нагорюватися* – достатність дії; *хвилюватися* – *розхвилюватися* – надмірність дії – префікси *на-*, *роз-* служать також для вираження виду дієслова), однак ці категорії не перебувають між собою у відношенні семасіологічної залежності.

Особливий інтерес викликає реалізація категорії інтенсивності дії у структурі дієслівної грами. Специфіка її репрезентації виявляється в тому, що «кількісна характеристика

закладена в семантиці українського дієслова як темпоральна ознака, що виявляє один з аспектів дієслівної квантитативності – нечленовану кількість – та представлена як різновид семантики інтервалу» [7, с. 127]. Дієслівна квантитативність є компонентом значення тривання – інваріантної семантики морфологічного класу дієслів; вона має два різновиди: ітеративність та інтенсивність [там само, с. 141–145]. Кількісний компонент дієвості, виражений як інтенсивність дії, має чотири різновиди: недостатню, помірну, достатню та надмірну дії [там само, с. 170]. Отже, характеризуємо внутрішню семантику дієслова як кількісно виражене тривання чи дієвість, тобто реалізацію семантики інтервалу. Квантитативні дієслова із семантикою інтенсивності дії мають функціональні різновиди, представлені грамемами недостатності, достатності, помірності та надмірності дії; водночас в основі кожного із типів лежить узагальнене значення ітерації. Ми вважаємо, що саме такий підхід до трактування дієслівної інтенсивності та встановлення її семантичних різновидів є продуктивним у сучасній граматиці.

Надмірність дії – один із різновидів інтенсивності дії, дієслівна форма якого вказує на дію, зорієнтовану на надмірний вияв дії, стану, процесу та є частотною в структурі інтенсивної семантики інтервалу. Надмірність дії виражена як нечленована квантитативність дії понад норму (кількість дії, що перевищує силу, необхідну для реалізації її змісту): *пересолити* – *пересоловати* тощо. Тобто під час відбору означених дієслів головна увага звертається саме на цей аспект їхнього значення.

В українській мові розвинена система засобів вираження інтенсивності дії, до яких належать синтетичні засоби – префікси, аналітичні – конкретизатори із різним рівнем експлікації «сили дії», а також семантико-синтаксична структура речення. Ми акцентуємо увагу на синтетичних засобах, зокрема префіксах.

Морфемно-семантична структура дієслів зі значенням надмірної інтенсивності включає морфеми із різними семантичними відтінками і функціями. Беручи до уваги особливості функціонування дієслівних префіксів у сучасній українській літературній мові, простежимо вияв квантитативних семантичних відтінків, їх типовість, різноманітність і взаємодію. Аналізовані нами префікси *пере-*, *роз-*, *об-* є типовими засобами вираження надмірності дії, при цьому функціонують і як полісемантичні елементи морфемної структури дієслів, виступаючи показниками інших інтервальних характеристик повторюваної дії (оскільки досить виразно інтенсивність виражена в дієсловах мультиплікативної та дистрибутивної дії).

Більшість лінгвістів звертають увагу на наявність у префікса *пере-* кількісного відтінку. Зокрема, В. Ільїн зазначає, що префікс *пере-* вказує на «повторність дії» [8, с. 124]; у формальній структурі дієслів К. Городенська вважає префікс *пере-* типовим виразником цього значення та зазначає, що у дієсловах української мови він передає надмірне виконання дії над чим-небудь [9, с. 240]. Значення «надмірного виконання дії над чим-небудь» префікса *пере-* відзначає і В. Русанівський [10, с. 261]. В. Барчук зауважує, що «надмірна інтенсивність дії синтетично виражена багатифункціональним префіксом *пере-*, але із вузьким значенням надмірності: *перегнути* (загнути деталь забагато), *перевитрачати*, *перевантажити* (понад норму)» [7, с. 171]. Дієслова із префіксом *роз-* із постфіксом *-ся* (*-сь*) в інтервальній функції переважно вказують на надмірність дії. «Як переносне

слід також розглядати значення префікса *об-* ‘зробити щось надміру’», – зазначає В. Русанівський [10, с. 260].

Вважаємо, що аналіз варто здійснювати за типологією семантико-граматичного типу (СГТ). Для виокремлення семантико-граматичного типу (СГТ) дієслів із семантикою надмірності дії передусім необхідно обґрунтувати класифікаційні межі цієї категорії. У мовознавстві вважають, що СГТ «має в своїй основі лексико-граматичну семантику кореневої морфеми, яка визначає акціональну природу дієслівної грамеми» [7, с. 78]. Інваріантна ознака СГТ дієслів із семантикою надмірної дії представлена однією архісемою. Ядерна сема, що об’єднує дієслова цієї групи, – це ‘вичерпність, здійснення дії з надлишковою інтенсивністю’. Ця ознака проявляється в тому, що дія характеризується як така, що вийшла за межі звичайного чи допустимого виконання, реалізована понад норму.

Детальний опис дієслів дав нам змогу об’єднати у підгрупи з однаковими чи близькими семантичними відношеннями.

I. Підгрупа «Конкретні дії та процеси» об’єднує грамеми:

1) дієслова, що позначають фізичну дію, що зумовлює зміну стану суб’єкта / об’єкта: «*Куховарка, мабуть, закохалась, бо все пересолоє траву, то перепікає, то пересмажує*» (І. Нечуй-Левицький, СУМ, Т. 6. С. 283); «*Він довгенько був волосним старшиною, купив попереду тридцять десятин землі; а потім розхазяйнувався і прикупив ще сто двадцять десятин*» (І. Нечуй-Левицький, СУМ, Т. 8. С. 848); «*Нічого йому не станеться... – меду обжерся, тепер болить живіт...*» (С. Васильченко, СУМ, Т. 5. С. 498); «*Юра, умившись кров’ю, встиг рубанути Івана між очі і об’юшив його аж до грудей*» (М. Коцюбинський, СУМ, Т. 5. С. 609);

2) дієслова, що позначають фізичну дію без зміни стану суб’єкта/об’єкта: «*Почали дозорці ревізувати казню, перетрясати сінники, заглядати до кожної шпарки, до кожної щілини*» (І. Франко, СУМ, Т. 6. С. 303); «*Вона була з тих південних стівучих натур, що як почне співати та як розспівається, то вже ладна доти співати, доки не охрипне*» (І. Нечуй-Левицький, СУМ, Т. 8. С. 814); «*Куди подівся ваш Янтарний? Я вже всі відділи обдзвонила*» (Я. Баш, СУМ, Т. 5. С. 482);

3) дієслова, що означають мовленнєву діяльність: «*Здається: ці люди усе вже перебалакали; до всього дійшли, на все поєднались...*» (П. Мирний, СУМ, Т. 6. с. 122); «*Ну чого ти розгаласувалася, дочко?»*» (О. Гончар, СУМ, Т. 8. с. 644); «*Він, – кажуть, – оббрехав нас справникові, він йому що-небудь підніс, щоб нашим хлібом орудувати...*» (Г. Квітка-Основ’яненко, СУМ, Т. 5. С. 466);

4) дієслова, що означають розумову діяльність: «*Лягала й в себе нагорі на «диван» і перечитувала (просимо не посміхнутись з недовір’ям), може, восьмий – дев’ятий раз Коцюбинського...*» (І. Вільде, СУМ, Т. 6. С. 319); «*В останні часи я щось розписався, за тівроку написав цілий томик*» (М. Коцюбинський, СУМ, Т. 8. С. 764);

5) дієслова, що позначають волевиявлення, бажання, емпатію: «*Найгірше пішло у третього швагра: там чоловік з жінкою так перегризлися, що жінка від чоловіка на службу утекла...*» (І. Франко, СУМ, Т. 6. С. 156); «*Вечеря була багата. Скупа в будні, Навроцька розцидрувалася, коли треба було показати себе перед людьми*» (І. Нечуй-Левицький, СУМ, Т. 8. С. 870); «*Як же їх [молодих] обдарили подарками, ... так вони [родичі] і замовкли, і затихли, надіючись і погуляти опісля по закону*» (Г. Квітка-Основ’яненко, СУМ, Т. 5. С. 482).

II. Підгрупу, що характеризує «Стан людини та її предметну діяльність», становлять дієслова, які позначають такі особливості дії:

1) зміну фізичного стану суб'єкта: «Нема того, щоб хазяїнові піддобритися, може, він **переспав** дуже...» (П. Мирний, СУМ. Т. 6. С. 276); «Так і буде: **розп'ється**, попропивається, попід плотами валяється [парубок]» (Г. Квітка-Основ'яненко, СУМ. Т. 8. С. 760); «Одна в прильві гніву **обпарила** своєму окропом босі ноги так, що два місяці не міг встати з постелі...» (І. Франко, СУМ. Т. 5. С. 554);

2) зміну емоційного (душевного) стану суб'єкта: «Ще два роки тому вкрай **перехвилювалася**, поки вступила вона [дочка] до університету» (Василь Козаченко, СУМ. Т. 6. С. 307); «Нимидора прокинулася і почувала, що її душа **розтривожилася**» (І. Нечуй-Левицький, СУМ. Т. 8. С. 831); «Розкажу тобі думку тасмну, дивний здогад мене **обпик**: я залишуся в серці твоєму на сьогодні, на завтра, навік» (Л. Костенко, СУМ. Т. 5. С. 557);

3) зміну зовнішнього вигляду суб'єкта: «**Перетомилися** всі і **перемокли** на хлющ, так тепер треба спочивати та суши-тись» (М. Кропивницький, СУМ. Т. 6. С. 299); «Я з братією воюю он як! **Розжиріли**, розледачили. Ніякого сорому не знають» (З. Тулуб, СУМ. Т. 8. С. 769); «Кран засмоктало в болоті, години чотири витягали. **Обмазався**, як чорт» (О. Довженко, СУМ. Т. 5. С. 533);

4) фізичний вплив суб'єкта на суб'єкт/об'єкт: «Ого! Оце то постріл! Та ви, бачу, голубе, за раз **перерб'єте** все наше мисливське поголів'я» (І. Ле, СУМ. Т. 6. С. 122); «– Ой, паничу, помаленьку злязьте, бо воза поламає! – сказав погонич, оглядаючись. – Знов нас батюшка лаятимуть, як лаяли за того воза, що ви **розтропили** торік» (І. Нечуй-Левицький, СУМ. Т. 8. С. 833); «Я їм покажу, як заманювати чужих хлопців та **обпоювати** їх зіллям» (П. Мирний, СУМ. Т. 5. С. 559);

5) емоційно-моральний вплив: «Він дуже добре й розумно розказував свій білет, і митрополит **розхвалив** і академію, і професорів, і студентів» (І. Нечуй-Левицький, СУМ. Т. 8. С. 848); «Ой, важко стояти близько коло начальства!.. І **обсмалить** тебе огнем, і **обпалить**» (І. Нечуй-Левицький, СУМ. Т. 5. С. 581).

III. Підгрупу «Переміщення в просторі» утворюють дієслова, які вказують на:

1) рух суб'єкта (суб'єктів): «Затим-то так наш Уласович і поспіша, що й коневі не дасть здихнути, і сам, не обідавши, тридцять семисотних верст, іще з гоном, не спочиваючи, **перейхав**» (Г. Квітка-Основ'яненко, СУМ. Т. 6. С. 185); «Вже правда, що **розбігалась**, як курка з яйцем, – не дала гаразд і виспатись. Чого ти прибігла в пасіку твалтувати?» (І. Нечуй-Левицький, СУМ. Т. 8. С. 610); «Сам собі, було, і обідати варю, і коня напуваю, і чоботи лапаю, і ще скрізь **оббігаю** та назирну» (Г. Квітка-Основ'яненко, СУМ. Т. 5. С. 465);

2) рух, зміна положення в просторі: «Всі зорі збігла я, атоми всі в природі. **Перешукала** скрізь, тебе ж спиткати годі...» (І. Франко, СУМ. Т. 6. С. 323); «Новаки сипонули врозтіч. Однак Хомі здалося, що вони розбіглися не досить прудко. – Е-е, хіба так гвардійці розходяться? Гвардійці **розскакуються**, як пружини!» (О. Гончар, СУМ. Т. 8. С. 809); «Ціле село **обгасав** [економ]... та ніхто на роботу не вишов. Не хочуть жати на нашій ціні» (П. Загребельний, СУМ. Т. 5. С. 476).

IV. Підгрупа «Зміни в природному середовищі (у колі інших істот, явищ)». Дієслова цієї підгрупи характеризують зміни в явищах природи: «І сад без догляду запустів, **перестарівся** і зовсім вже не родить» (Г. Хоткевич, СУМ. Т. 6. С. 285); «Ліпень **розпахся** медами й імбирями» (О. Слоньовська, СУМ. Т. 8. С. 251); «Вітер. **обривав** виноградне листя та гнав його по чорній, каламутній річці» (М. Коцюбинський, СУМ. Т. 5. С. 564).

Синкретична інтенсивність між достатністю та надмірністю виражена предикатами із префіксом *про-*, *за-*, *по-* на позначення мутації, набуття ознаки: *пропахнути*, *просякнути* і под. В. Русанівський зазначає, що одним із вторинних значень префікса *за-*, що розвинулося на базі часового, є вираження надмірності дії, здатної викликати негативні наслідки [10, с. 256]. Про значення надмірності дії префікса *за-* з негативними наслідками указує С. Соколова [12, с. 214]; О. Попенко виділяє групу дієслів із префіксом *за-*, які вказують на початок інтенсивної дії та її результативність із негативною оцінкою [6]: «у *Варишаві* *Наливайка* спалили у мідному бичу; з *Остриці* жили *витагли*; з *Полуруса* *живого* зідрали *шкуру* і *тисячі* ще *других* **замордували** *лотими* *муками*...» (О. Стороженко, СУМ. Т. 3. С. 320); «*Данилові* *трусила* *Марина* *руку* *кілька* *хвилин*, а *Тосю* *пообіцяла* **зацілувати** *до смерті*» (Ю. Смолич, СУМ. Т. 3. С. 397). Більшість утворень із префіксом *за-* мотивується основами безпрефіксних дієслів, які містять сему інтенсивності (*мордувати*, *кучугурити* тощо).

Диференціює міру ознаки дії в цьому разі конотативне значення дієслова як лексеми, підтверджуючи спрямованість інтенсива на синтаксичний рівень: «*Нею* *б* *до печінок* **пропахнути**, *в грунт* *вгрузаючи* *по коліна*» (В. Стус, СУМ. Т. 6. С. 100); «*Бджоли* *дуже* *пильні*. *На смерть* **зажлять** *ворога*» (О. Донченко, СУМ. Т. 3. С. 121) – усі виділені предикати виражають надмірність, відповідно інтенсивного значення набувають префікси *за-*, *про-*. Надмірність дії у подібних випадках увиразнюють конкретизатори міри: «*Тепер* *тільки* *сніг* і *сніг* і *небо* **зеть** *до чортків* **прочорнене**» (В. Стус, СУМ. Т. 7. С. 473). Отже, дієслова з префіксамим *пере-*, *роз-*, *об-* позначають дію, яка здійснюється 'з надлишковою інтенсивністю', та водночас аналіз матеріалу засвідчив, що часто визначальну роль має семна структура його кореневої морфеми.

Висновки. Квантитативність як вияв сили дії виражена інтенсивністю: недостатні, помірні, достатні, надмірні дії. У граматиці категорія інтенсивності є структурним компонентом більш загальної дієслівної категорії інтервалу. Дієслова із надмірною інтенсивністю дії об'єднані архісемою 'вичерпність, здійснення дії з надлишковою інтенсивністю'. Ключову роль у вираженні значення інтервалу відіграє семантика кореневої морфеми дієслова. Аналіз матеріалу засвідчив, що таку роль в експлікації помірності дії відіграє семна структура дієслівної грамеми, яка визначає її акціональну природу і потенційно розширює семантико-граматичний тип дієслів із семантикою надмірності дії.

Продуктивними та семантично прозорими засобами вираження надмірної інтенсивності є префікси *пере-*, *роз-*, *об-*. Вживання конкретизаторів здебільшого є факультативним, оскільки семантика надмірності виявляється у значеннєвій структурі дієслова, зокрема у префіксах, реалізується у самому дієслові. Зауважимо, що семантичний відтінок надмірності не типовий для дієслів із префіксами *про-*, *за-*, *по-*, тому їх зараховуємо до неспеціалізованих.

Література:

1. Бондарко А.В. Теория функциональной грамматики: Введение, аспектуальность, временная локализованность, таксис. Москва: Сидорина УРСС, 2001. 348 с.
2. Родионова С.Е. Интенсивность и ее место в ряду других семантических категорий. Славянский вестник. Вып. 2. Москва: МАКС Пресс, 2004. С. 303–308.
3. Марчук Л.М. Категорія градації в сучасній українській літературній мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2018. 34 с.
4. Ткаченко Ю.В. Дієслівна вербалізація градуальної семантики в сучасній українській мові: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2016. 226 с.
5. Сидоренко Т.М. Кількісні способи дієслівної дії в українській мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2005. 21 с.
6. Попенко О.М. Функціонально-семантична категорія інтенсивності дії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2005. 21 с.
7. Барчук В.М. Граматична темпоральність: Інтервал. Час. Таксис. Івано-Франківськ: Сімік, 2011. 416 с.
8. Ільїн В. Префікси в сучасній українській мові. Київ, 1953. 164 с.
9. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови. Київ: Пульсари, 2004. 398 с.
10. Русанівський В.М. Префіксальний словотвір / Словотвір сучасної української мови. Київ: Наукова думка, 1979. С. 228–284.
11. Словник української мови: В 11 т. Київ: Наукова думка, 1970–1980.
12. Соколова С.О. Префіксальний словотвір дієслів у сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 2003. 283 с.
13. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Морфологія. Донецьк: ДонДУ, 1996. 435 с.
14. Smith C. A Theory of Aspectual Choice. *Language*. 1983. Vol. 59, N 3. P. 479–501.

Vakaliuk I. V. Functional-semantic peculiarities verbs of redundancy action in modern Ukrainian literary language

Summary. In the article analyzed the verbs with semantics of redundancy in modern Ukrainian literary lan-

guage. The nature of the intensity of action and his place in the semantics of verb are determined. The research is based on a continuous sample of syntactic constructions the verbs with semantics of redundancy from the works of fiction of the 19th-21st Centuries.

Studying the verbal quantity and means of its expression, a new approach was used in this paper. It is proposed a model of interpretation of quantitative meanings which are realized in the Ukrainian literary language, based on the ratios of the total quantitative value (conceptual basis of the linguistic quantity) and the interval category; whereas the interval is the basic degree of the category of temporality, the quantitative feature of action has a temporal basis, and verbal quantitative appears as a quantitative characteristic of an action. The concept of an interval category allows you to penetrate into the nature and meaning of the verb, in particular into its quantitative component.

The semantical-grammatic group the redundancy degree of manifestation of the intensity of action are singled out. The dominant seme are identified. The main semantical-grammatic types of intensive verbs are determined. Their classification are characterized. Subgroups to indicate the redundancy degree of manifestation of the intensive of action are identified and described.

The prefixation for implementing the meaning redundancy of the intensity (undivided quantity) of an action examined. The prefixes of means of expressing of redundancy intensity action on the special definitions are described in the paper. The intensive action verb are characterized by internal intensive definitions and syntactic compatibility. The article presents the results of the semantic and structural analysis of units.

It was found that intensity can be inherent in the meaning of the verb and can be also expressed by means of affixation and explicit markers of the contingent type. A context takes an important place in the formation of a range of meanings of intensity of an action.

Key words: verb, intensity action, redundancy, interval, semantical-grammatic type, dominant seme, mean.